

Avskjed med grått papir

Kjære leser,

Du holder i hånden den siste papirutgaven av Tidsskrift for praktisk teologi. Selveste førtiårsjubileet vårt blir samtidig overgangen til TPT som heldigitalt vitenskapelig tidsskrift. Med alle artikler fritt nedlastbare, «open access», fra journals.mf.no/tpt.

Endringen inviterer til en porsjon nostalgi, og til en refleksjon om dette er en dårlig eller god nyhet.

For å ta nostalgien først. Fra egen studietid på 80- og 90-tallet husker jeg MFs tidsskriftavdeling. Det var et eget lite rom i biblioteket, mellom resepsjonsområdet og lesesalen. Der sto de på rekke og rad, standardbærerne av teologisk kunnskap: *Norsk teologisk tidsskrift* og *Tidsskrift for teologi og kirke*. *Prismet* og *Tidsskrift for sjelesorg*. Men også blader fra utlandet: Noen hadde titler som var mindre opptatt av å være originale enn å angi tydelig hva de handlet om. Som *Neue Zeitschrift für Systematische Theologie und Religionsphilosophie* og *New Testament Studies*. Men hva var *Kerygma & Dogma*, kunne en ung teologistudent spørre seg. Og hva handlet *Semeia* om?

Å sitte i tidsskriftsavdelingen og bla i nyankomne utgaver (som var markert med en egen lapp, festet på forsiden med en binders) var å få et glimt av hva «de voksne» holdt på med. Det var også et rom der professorene kom inn av og til, så man kunne få en prat med dem. Men ikke minst anga hyllene med tidsskrifter en teologisk verden, ryddig inndelt etter fagdisiplinene: Det var dette teologien handlet om, og det var (de stort sett mannlige) fagfolkene som skrev i dem som utgjorde forskningsfellesskapet. At dette ble sett på som solide bidrag ble understreket av at bladene ble samlet sammen ved årsslutt og bundet inn, og sto langs ytterveggen ut mot Friggfeltet, som en langstrakt vegg av visdom.

I dag har rommet med tidsskrifter blitt redusert til et bord. Og bladene som ligger der er stort sett ikke akademiske. De aller fleste forskningstidsskrifter er nå rene nettidsskrifter. Noen er «open access». Andre må du være ansatt (eller student) ved et universitet for å ha gratis tilgang til.

Så: Er det trist at TPT følger etter hopen og ikke lenger trykkes med sverte på papir? For en endringsvegrer som undertegnede, burde det i det minste kjennes vemodig. Jeg mener at overgangen fra papir til skjerm har mange problematiske sider, ikke minst når redaktørdrevne aviser og blader presses ut av sosiale medier. Og at en ikke skal undervurdere verdien av at et tidsskrift som f.eks. *Luthersk Kirketidende* fortsatt kommer i postkassen; kan «slenge rundt» på menighetskontorer og dermed plukkes opp av både den ene og den andre og leses i. For det er et paradoks med nettbaserte publikasjoner at de på den ene side er tilgjengelige med et tastetrykk, men at vi må oppsøke dem og dermed ofte går glipp av dem.

Likevel: Jeg kjenner bare glede ved å nå lage TPT som kun nett-tidsskrift. For det første har teologi som fag utvidet seg de siste tiårene. Det kan nok ha noen utfordrende sider, ikke minst når faget skal formes som profesjonsfag i begrensede emner og program. Men positivt innebærer det at faget har blitt langt mer tverrfaglig og åpent. Og dermed vil både forskeren og presten ha nytte av en mye større bredde av blader, når en vil forfølge en interesse og koble kunnskap fra ulike verdener. Det betyr, for det andre, at det ikke er så interessant å samle på hele utgaver, men at en går fra artikkel til artikkel, og laster ned de bidragene som en synes er interessante. Og for det tredje er det en del penger å spare på ikke å trykke bladet, når alle andre utgifter i forbindelse med publisering går bratt oppover.

Vi har lagt ut TPT på journals.mf.no/tpt i noen år nå, og gleder oss over høye tall på nedlastinger. Og håper at det fortsatt skal være interessant å søke kunnskap her for teologer i kirke, academia og andre steder.

Skiftet skjer i overgangen fra vår 40. til 41. årgang. Og dermed er det grunn til å takke alle de som har brukt tid og krefter på å skape et forum for kontinuerlig refleksjon og kunnskapsutvikling i faget. En kort leder er ikke stedet for grundig historieskriving. Men rask blaing gjennom førti årganger forteller om et praktisk-teologisk fag som har vært interessert i etablerte kirkelige praksiser, og forholdt seg til de tradisjonelle praktisk-teologiske disiplinene. Vi finner tallrike artikler om liturgi, preken, sjelesorg og katekese. Og ikke minst: Spiritualitet, pastoralteologi og ledelse. Tidsskriftet har også vært opptatt av faget selv, med flere temanumre bl.a. om praktisk teologi i Norden. Det siste tiåret drøyt ser en samtidig hvordan den fagutvidelsen jeg har beskrevet over også slår inn i TPT, både med flere diakonale bidrag, artikler om ungdom, og samtidsperspektiver.

Lenge var redaksjonen nokså identisk med MF sin praktikumstab, med Olav Skjevesland som mangeårig ledende medlem. Den første utgaven i 1984 inneholdt et praktisk-teologisk manifest både av Skjevesland og av Martin Lønnebo.

Fra 1995 organiserte en seg med tre hovedredaktører: I tillegg til Skjevesland var det Tor Johan Grevbo og Finn Wagle, og så et redaksjonsråd ved siden av. I 2000 var en tilbake med en flater redaksjon, nå med Grevbo som hovedredaktør, og for første gang et internasjonalt redaksjonsråd. Harald Hegstad ble hovedredaktør i 2002. Leif Gunnar Engedal tok roret i 2012, og så var Lars Johan Danbolt redaktør fra 2014 til 2020, før dagens redaktør overtok.

Med fare for å utelate navn, har i alle fall følgende personer vært med i ulike redaksjoner frem til dagens sammensetning: Even K. Fougner, Tore Kopperud, Birger Henrik Fossum, Oskar Skarsaune, Per Karstensen, Laila Riksaasen Dahl, Øystein Bjørdal, Per Arne Dahl, Berit Okkenhaug, Astrid Sætrang Morvik, Stephanie Dietrich, Marit Halvorsen Hougsnæs, Vidar L. Haanes, Kjell A. Nyhus, Harald Askeland, Tron Fagermoen, Hallvard Olavson Mosdøl, Elisabeth Yrving Guthus, Turid Skorpe Lannem, Irmelin Grimstad Bonden, Einar E. Edland, Tron Fagermoen, Jan Terje Christoffersen, Maria Aanonsen.

Stor takk til alle!

De fem fagfelleverderte artiklene i denne utgaven dekker et bredt felt: Brita Hardeberg og Knut Tveitereid skriver om kirkelige ansattes erfaringer med tverrfaglige ABV-grupper, basert på Hardebergs pågående Olavstipend. Et viktig funn er hvordan nettopp tverrfagligheten bidrar til større gjensidig forståelse mellom ansattegruppene.

Jan-Olav Henriksen har invitert norske prester til å skrive ned spesielle, «ikke hverdagslige» erfaringer de har hatt. Artikkelen presenterer og kategoriserer disse, som f.eks. mystiske enhets erfaringer, og budskap gjennom audisjoner, syn eller drømmer. Ikke minst forteller mange om erfaringer i forbindelse med kirkelige handlinger og gudstjenester. Henriksen diskuterer hva slike erfaringer betyr for prestene, og argumenterer for at de bidrar til en måte «å ta del i og erfare virkeligheten på».

Conny Hjelm skriver, sammen med Anne Austad og Marianne R. Nygaard, om «den medmenneskelige samtale», basert på et empirisk arbeid ved et dansk sykehus. Forfatterne finner at godt samspill mellom sykepleier og pasient preges av respektfull holdning til pasientenes opplevelse av å være annerledes og sårbare; en personlig kvalitet i møtet, og en likeverdig gjensidighet. Analyseperspektivene hentes i Hartmut Rosas teorier om resonans. Det er svært mange som leser Rosa om dagen, og for de som ønsker en fin innføring minner vi om Carl Petter Opsahls artikkel «Liturgi for et godt liv» i TPT 2/2022.

Bjørn Hallstein Holte og Randi Synnøve Tjernæs skriver om hvordan omtalen av religion i norsk sosialfaglig litteratur spiller individualiseringen og privatiseringen av religion i samfunnet de siste årtiene. Dette står i en spenning til den rollen religion spiller for mange mennesker og fellesskap. Visjonen om et livssynsåpent samfunn forutsetter åpenhet for religion. Inspirert av såkalte postsekulære tilnærminger spør artikkelen hvilke muligheter det kan gi å forstå både religion, livssyn og sosialt arbeid som etiske tradisjoner og verdibaserte praksiser. Den argumenterer for at det kan gi nye muligheter for fagkritikk og fagutvikling i sosialt arbeid.

Den siste fagfelleverderte artikkelen handler om sentrerende bønn. Forfattere er Gunn-Jorun Roset Sunde og Halvard Johannessen, og de slår fast at det er overraskende lite forskningsbasert kunnskap om denne formen for bønn sammenlignet med andre nyere former for spiritualitet. Artikkelen bøter på det, og ikke minst utfordrer den tanken om at det må være en motsetning mellom å praktisere sentrerende bønn og å gå jevnlig i Den norske kirkes gudstjeneste.

Leder

Vi publiserer også to artikler som ikke er fagfellevurderte, men som vi synes gir svært interessante bidrag: Magne Bjørndal skriver om den første blinde presten som tjenestegjorde i Den norske kirke, Erik Bråtveit. Artikkelen gir en kort biografi, men går særlig inn på Bråtveits kamp for å bli akseptert som prest, og diskuterer dette i lys av nyere kunnskap om funksjonshemming og yrkesutøvelse.

Vi trykker også en artikkel av biskop em. Andreas Aarflot, som gir en sammenfattende og tankevekkende fremstilling av prostetjenesten fra Reformasjonen og frem til vår tid.

Helt til sist finner du tre bokanmeldelser: Auli Vähäkangas anmelder *The Wiley Blackwell Companion to Theology and Qualitative Research*, redigert av Pete Ward og Knut Tveitereid. Redaksjonen tar for seg en annen omfattende antologi: *International Handbook of Practical Theology*. Jan-Olav Henriksen anmelder Jan Ove Ulsteins bok «Sosiologi, teologi og Helge Hognestads doktoravhandling».

Av Fredrik Saxegaard, redaktør
fredrik.saxegaard@mf.no